

Ilmastonmuutos ja terveys

12.3.2025

Iira Tiitta, Sh, TtM, Väitöstutkija
Asiantuntijakouluttaja
Iira.tiitta@clihe.com

Ilmastonmuutos

- **Yksi aikakautemme suurimmista terveysuhista**
- Teollisen vallankumouksen jälkeen ihmisen aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ovat kasvaneet räjähdysmäisesti
- Vakavia seurauksia sekä ympäristölle että ihmisten terveydelle

Ilmastonmuutoksen vaikutuksia

- Ilmaston lämpeneminen
 - Arktisilla alueilla nopeampaa
- Meren lämpötilan muutokset
- Jäätiköiden sulaminen
- Sään ääri-ilmiöiden lisääntyminen
- Merien happamoituminen

Ilmastonmuutoksen vaikutukset terveyteen

- Helteen aiheuttamat **sairaudet ja kuolemat**
- Sään ääri-ilmiöistä johtuvat **tapaturmat ja sairaudet**
- **Vektorivälitteisten tautien muutokset**
- **Vesiperäisten infektioiden lisääntyminen**
- **Ilmansaasteiden** aiheuttamat sairaudet
- **Mielenterveysongelmat**

Sään ääri-ilmiöt

- Ilmastonmuutos johtaa useammin äärimmäisiin sääilmiöihin, kuten rankkasateisiin, tulviin, kuivuuteen, metsäpaloihin ja myrskyihin
- Tulvat aiheuttaneet 5582 kuolemaa Euroopassa 1980 - 2022
- Äärimmäiset sääilmiöt vaikuttavat kaikkiin, mutta erityisesti haavoittuvat väestöryhmiin, kuten lapset, vanhukset, köyhät ja vammaiset
- **Sään ääri-ilmiöt vaikuttavat myös terveydenhuoltoon (kapasiteetti, kasvavat potilasmäärät)**

Tapaturmat

- Ilmastonmuutos aiheuttaa lisääntyvässä määrin jäisiä kelejä Suomessa
- Tämä johtaa lisääntyneisiin kaatumis- ja liukastumistapaturmiin
- **Voivat ajoittain johtaa terv.huollon päivystyksien ruuhkautumiseen**
- Taloudelliset vaikutukset (sairaspoissaolot, kuntoutus, osastoajat)

Vektorivälitteiset taudit

Ilmaston lämpeneminen ja lisääntyneet sademäärät vaikuttavat tautia tartuttavien eläinten levinneisyyteen, aktiivisuuskausiin

Merkittävimpiä taudin levittäjiä Suomessa ovat erilaiset hyönteiset (hyttyset, kirvat, kärpäset) ja puutiaiset

85 000 vuotuista borrelioosi tapausta

Määrät lisääntyneet myös Suomessa

Vaarallisia erityisesti vaarallisia ihmisille, jotka viettävät paljon aikaa ulkona, kuten lapset ja ulkona työskentelevät

Helle

- Euroopassa jopa 33.7% nousu kuolleisuudessa helleaaltojen aikana
 - Suomessa pitkät hellejaksot kesällä 2018 aiheuttivat noin 380 ennenaikaista kuolemaa
- Helteestä johtuvat kuolemat ovat lisääntyneet Euroopassa noin 30 prosenttia viimeisen 20 vuoden aikana
- **104,000 helteestä johtuvaa kuolemaa 2014-18**
 - Kesän 2022 helleaallot tappoivat Euroopassa 61 672 ihmistä. Italia oli eniten kärsinyt maa, jossa kuoli 18 010
- Lapset, vanhukset, kaupunkialueilla asuvat ja kroonisia sairauksia sairastavat ovat alttiimpia kuumuuteen liittyville sairauksille

Vesiepidemiat

- Lisääntyneet sademäärät, tulvat ja rankkasateet
 - Vesiepidemiat lisääntyvät
- Ilmastonmuutos vaikuttaa veden laatuun
- Pääosin juomaveden ulosteperäisiä saastumisia (Norovirus, kamylobakteeri)
- Lämpötilan nousu vaikuttaa järvien/jokien vedenlaatuun Suomessa
 - Sinilevän lisääntyminen ja sen aiheuttamat ongelmat
 - Kaivovesien laatu

Ilmansaasteet

- **Ilmansaasteet** johtivat noin 8,8 miljoonaan kuolemaan maailmanlaajuisesti vuonna 2020
- Lapset, vanhukset ja potilaat, joilla on jo sydän- ja verisuonitauteja tai hengityselinsairauksia ovat alttiimpia ilmansaasteiden vaikutuksille

Mielenterveys

- Pidemmät pimeät kaudet saattavat vaikuttaa ihmisten mielenterveyteen Suomessa
 - Vaikuttaa unenlaatuun, vireystilaan sekä ruokailutottumuksiin
 - Lumettomina talvina mahdollisuudet harrastaa heikompia
- Maahanmuutto johtaa muuttuvaan potilasväestöön
- Terveystieteiden ammattilaiset paineen alla:
Resurssit supistuvat huolimatta potilaiden tarpeista

Ilmastoahdistus

- Ilmastoahdistus osa laajempaa ympäristöahdistuksen ilmiötä
- Kansainvälisessä tutkimuksessa selvisi, että 25% suomalaisista tunnistaa tuntevansa ilmastoahdistusta. 15-30 vuotiaiden joukossa tämä luku oli 33%

“Ilmastoahdistus voi olla ongelma, jos se on niin voimakasta että henkilö lamaantuu, mutta lähtökohtaisesti ilmastoahdistus ei ole sairaus vaan ymmärrettävä reaktio maailman ympäristöongelmien suuruuteen. Ilmastoahdistus voi olla myös voimavara muutokseen.” Panu Pihkala

Lopuksi...

Meidän tulisi muistaa, että luonnolla on myös parantavia vaikutuksia...joten miksi emme säästäisi sitä myös tuleville sukupolville.

Lähteet

1. Leffers, J. & Butterfield, P. 2018. Nurses play essential roles in reducing health problems due to climate change. *Nursing outlook*, 66(2)
2. Haines, A. & Ebi, K. 2019. The Imperative for Climate Action to Protect Health. *New England Journal Of Medicine*, 380(3), pp. 263-273.
3. IPCC. 2018. SPECIAL REPORT - Global Warming of 1.5 °C. Available: <https://www.ipcc.ch/sr15/>
4. Polivka, B., Chaudry, R., Crawford, J. 2012. Public health nurses' knowledge and attitudes regarding climate change. *Environmental Health Perspectives*. 120(3), 321-324
5. Curtis, S., Fair, A., Wistow, J., Val, D.V. & Oven, K. 2017, "Impact of extreme weather events and climate change for health and social care systems", *Environmental health: a global access science source*, vol. 16, no. Suppl 1, pp. 128.
6. WHO. 2018a. COP24 Special report: Health & Climate Change available:<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/276405/9789241514972-eng.pdf?ua=1>
7. WHO. 2018b. Climate change and health. Available: <http://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/climate-change-and-health>
8. IPCC. 2022: Climate Change 2022: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change
9. Franco, L. S., Shanahan, D. F., & Fuller, R. A. 2017. A Review of the Benefits of Nature Experiences: More Than Meets the Eye. *International journal of environmental research and public health*, 14(8), 864. <https://doi.org/10.3390/ijerph14080864>
10. IPCC. 2022: Climate Change 2022: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [H.-O. Pörtner, D.C. Roberts, M. Tignor, E.S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegria, M. Craig, S. Langsdorf, S. Löschke, V. Möller, A. Okem, B. Rama (eds.)]. Cambridge University Press. In Press.
11. Ilmasto-opas. 2018. Ilmastonmuutoksen suorat terveystvaikutukset. Available: <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/vaikutukset/-/artikkeli/0b9d5f8d-3562-4e1a-a5cf-9b1be3f550c9/suorat-terveysvaikutukset.html>
12. International council of nurses (ICN). 2018. Nurses, climate change and health. Position statement. Available: https://www.icn.ch/sites/default/files/inlinefiles/PS_E_Nurses_climate%20change_health.pdf

